

Osman Arslan

<https://orcid.org/0009-0009-6020-990X>

Teacher, Göze Primary School, Turkey, osmanarslan1312@gmail.com

Dilşad Sarıgöz Budak

<https://orcid.org/0009-0009-6892-7447>

Teacher, Fevzi Çakmak Secondary School, Turkey, dilsadsrgz@hotmail.com

Merve Babacan

<https://orcid.org/0009-0000-8921-4731>

Assistant Principal, Kokulupınar İkiz Secondary School, Turkey, mervebabacan30@gmail.com

Pınar Yarar

<https://orcid.org/0009-0003-8701-8771>

Teacher, Karşıyaka Mesleki ve Teknik Anadolu High Secondary School, Turkey, pinaryarar1979@hotmail.com

Çilem Erdoğan

<https://orcid.org/0009-0001-8033-2579>

Assistant Principal, Adnan Menderes secondary School, Turkey, clm.erdd@gmail.com

Aslı Orakçı

<https://orcid.org/0000-0002-4431-3135>

Principal, Nasrettin Hoca Kindergarten, Turkey, asliorakci33@gmail.com

Murat Orakçı

<https://orcid.org/0009-0004-0291-0996>

Principal, Mersin Provincial Directorate of National Education, Turkey, muratorakci33@gmail.com

Atf Künyesi | Citation Info

Arslan, O., Sarıgöz Budak, D., Babacan, M., Yarar, P., Erdoğan, Ç., Orakçı, A. ve Orakçı, M. (2024). Okullarda iş sağlığı ve güvenliği üzerine yapılan lisansüstü çalışmaların incelenmesi, *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, 11 (3), 1510-1520.

Okullarda İş Sağlığı ve Güvenliği Üzerine Yapılan Lisansüstü Çalışmaların İncelenmesi

Öz

Okul ortamlarında iş sağlığı ve güvenliği, zehirlenme, ergonomi veya şiddetin önlenmesine kadar çok çeşitli disiplinleri kapsamaktadır. Geçmişten günümüze okul ortamlarında iş sağlığı ve güvenliği çabalarının odak noktası, sanayi işçileri gibi kol emeği ile yapılan meslekler olmuştur. Günümüzde ise iş sağlığı ve güvenliği gerek dünyada gerekse ülkemizde tüm meslekleri kapsamaktadır. Okul çalışma ortamlarının gerek öğrenciler gerekse eğitimciler açısından oluşacak tehlikeleri önlemek için güvenlik önlemleri almasını gerektirmektedir. Öğretmen, öğrenci ve çalışanların günlük yaşantılarının büyük bir kısmını geçirdiği okullarda sağlıklı ve güvenli ortamların oluşturulması için gerekli tedbirlerin alınmasında yöneticiler kadar çalışanlarında sorumluluğu bulunmaktadır. Ancak sağlıklı çalışma ortamlarının oluşturulması ve sürdürülebilir olması, iş sağlığı ve güvenliğinin tüm çalışanlar tarafından benimsenmesi ve sürekli iyileştirilmesi ile sağlanabilir. Bu araştırma, öğretmen ve yöneticilerin iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili yapılmış lisansüstü çalışmaların tipolojik açıdan incelenmesi amaçlanmaktadır. Çalışmanın amacı doğrultusunda 2012-2022 yılları arasında yürütülmüş olan toplam 50 lisansüstü tez incelenmiştir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Veri analiz yöntemi olarak nitel veri analiz tekniklerinden olan betimsel analiz tekniğinden yararlanılmıştır. Araştırma bulgularına göre; eğitim kurumlarında okulların iş sağlığı ve güvenliği faktörleri ile ilgili yapılan lisansüstü çalışmalar ile ilgili en fazla tezin 2020 ve 2022 yıllarında yapıldığı ve araştırma türü olarak nicel araştırma yöntemlerinin tercih ettikleri görülmektedir. Aynı zamanda tezler araştırma temalarına göre incelendiğinde “okul fiziki şartların yenilenmesi” “öğretmenlere temel iş sağlığı ve güvenliği eğitimleri” ve “iş sağlığı ve güvenliği kurulu oluşturma” kodları daha çok ifade edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Okul, iş sağlığı, öğretmen, öğrenci, güvenlik, eğitim

Investigation of Postgraduate Studies on Occupational Health and Safety in Schools

Abstract

Occupational health and safety in school environments covers a wide range of disciplines, from poisoning to ergonomics or violence prevention. From the past to the present, the focus of occupational health and safety efforts in school environments has been on professions that involve manual labour such as industrial workers. Today, occupational health and safety covers all occupations both in the world and in our country. School working environments need to take safety precautions to prevent hazards for both students and educators. In schools where teachers, students and employees spend most of their daily lives, employees as well as administrators are responsible for taking the necessary measures to create healthy and safe environments. However, the creation and sustainability of healthy working environments can be ensured by the adoption and continuous improvement of occupational health and safety by all employees. This research aims to examine the postgraduate studies on occupational health and safety of teachers and administrators from a typological perspective. For the purpose of the study, a total of 50 postgraduate theses conducted between 2012 and 2022 were analysed. Document analysis method, one of the qualitative research methods, was used in the study.

Descriptive analysis technique, which is one of the qualitative data analysis techniques, was used as data analysis method. According to the research findings; it is seen that the most theses related to postgraduate studies on occupational health and safety factors of schools in educational institutions were conducted in 2020 and 2022 and quantitative research methods were preferred as the research type. At the same time, when the theses were analysed according to the research themes, the codes 'renewal of school physical conditions', 'basic occupational health and safety trainings for teachers' and 'creating an occupational health and safety board' were expressed more frequently.

Keywords: School, occupational health, teacher, student, safety, education

Giriş

İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Meclisi (İSİG); 2011 yılından itibaren farklı iş kollarından, mesleklerden işçilerin ve işçi ailelerinin hayat verdiği bir ağ örgütlenmesidir. Sağlıklı ve güvenli bir yaşam, çalışma koşulları için mücadele etmektedir (Bülbül, 2016). İSİG Meclisi 2011 yılında İstanbul'da faaliyete geçtikten sonra Kocaeli' de, Ankara' da, İzmir' de ve Diyarbakır'da çalışmalarına başladı. Başta sanayi şehirleri olmak üzere birçok merkezde işçi sağlığı mücadelesini yaygınlaştırmayı hedefleyen İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Meclisinin yayınladığı raporundaki iş kazaları ile ilgili istatistikler değerlendirildiğinde ülkemizin iş kazaları ve bu kazalar sonucunda gerçekleşen ölüm oranlarında ilk sıralarda yer aldığı görülmektedir (Kılıkış & Demir, 2012). Bu durum iş sağlığı ve güvenliği konusunda yapılan çalışmaların diğer ülkelere göre yetersiz olduğunu göstermektedir. Ülkemizde iş sağlığı ve güvenliği kavramları biliniyor gibi görünse de bu kavramların çalışma hayatına tam anlamıyla yansımadağı görülmektedir (Deliönü ve Utlu, 2016). İş sağlığı ve güvenliği kavramları 2012 yılında kanunlaşmasıyla önem kazanarak hızlı bir şekilde çalışma hayatının her noktasına, her aşamasına uygulanmaya çalışılmaktadır (Tülü, 2014). Sağlıksız ve güvensiz koşullardan kaynaklı kazalar, hastalıklar hatta ölümler zaman zaman okullarda da yaşanabilmektedir. Bu istenmeyen durumların önüne geçebilmek adına okullarda koruyucu önlemlerin alınması büyük bir öneme sahiptir. Çünkü birçok öğrenci, öğretmen, diğer işgören ve okul yöneticisi yaşamının önemli bir kısmını okullarda geçirmektedir. Geleceğimizin garantisi olan çocuklarımızı ve gençlerimizi emanet ettiğimiz eğitim kurumları her yaştan her kesimi yakından ilgilendiren yaşam alanlarıdır. Nitelikli bir eğitimin gerçekleşmesi için bu yaşam alanlarının güvenli ve sağlıklı hale getirilmesi oldukça önemlidir (İnce, Yalçın ve Yurdakök, 2014). Diğer taraftan okulların bina, laboratuvar, derslik, kütüphane, spor salonları, pansiyon, yemekhane, ısıtma merkezi/kazan dairesi, sosyal alanlar vb. eklentileri vardır. Okullar bünyesinde öğrencilerin, öğretmenlerin, personelin bulunduğu; velilerin, ziyaretçilerin gelip gittiği, araç giriş çıkışının olduğu karmaşık yapılardan oluşur. Bu alanlarda yapılan faaliyetler kullanılan malzemeler ve

donanımlar göz önüne alındığında diğer işyerlerinde olduğu gibi buralarda da fiziksel, kimyasal, biyolojik, psikolojik, ergonomik faktörler rol oynamaktadır (Ulutaşdemir, Tuna ve Ertürk, 2019). Bu faktörlerden kaynaklı tehlike ve tehlikelere bağlı riskler vardır. Bu tehlikelerden kaynaklı olarak iş kazaları ve meslek hastalıkları meydana gelebilmektedir. Okullarda meydana gelen iş kazalarına ve bunların sonucu oluşan ölüm sayısına bakıldığında eğitim kurumlarında iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin tam anlamıyla yerine getirilmesinin ne denli önem arz ettiği bir kez daha anlaşılmaktadır (Telman, Önen ve Özgeldi, 2015). Eğitim kurumlarında sağlıklı ve güvenli ortamların oluşturulması için iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerinin yerine getirilmesi ve kurallarına uyulması gereklidir. Bunun için eğitim kurumlarında iş sağlığı ve güvenliği yönetim sistemleri başarıyla uygulansa bile görev yapan personelin iş sağlığı ve güvenliği çalışmalarına katılması ve uygulamaları benimsemesi etkinlik açısından çok önemlidir (Tomková, Depešová & Lukáčová, 2015). Bu konuda okul yönetimine önemli görevler düşmektedir. Çünkü okul yönetimi tehlikelere ve risklere karşı planlama ve düzenlemeyle her türlü önlemi almasının yanı sıra alınan bu önlemlerin benimsenmesi ve iyileştirilmesinden de sorumludur (Türkoğlu & Balkan, 2020). İş sağlığı ve güvenliği Kanunu'nun 4. maddesine göre işveren, alınan tedbirlere uyulup uyulmadığını izlemeli, denetlemeli ve ortaya çıkan uygunsuzlukların giderilmesini sağlamalıdır. İşveren çalışanların mevzuata ve talimatlara uyup uymadıklarını devamlı surette izlemeyi, kontrol etmeyi ve denetlemeyi de yapmalıdır. Ayrıca Kanun, okulları işyeri, okul müdürlerini de işveren görmekte ve okul yöneticilerine büyük sorumluluk yüklemektedir (İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu, 2012). Alan yazın incelendiğinde, eğitim-öğretim dışındaki diğer iş alanlarında faaliyet gösteren işyerleri ile ilgili çalışmalar bulunmakla birlikte okulları çalışma alanı olarak belirlemiş araştırmaların sayısı oldukça az bulunmaktadır. Gümüş'ün (2016) Okullarda iş sağlığı ve güvenliği uygulamaları ve öğretmenlerin bu konudaki bilgi düzeylerinin irdelenmesi, Çekinmez' in (2018) Öğretmenlerin okul iş sağlığı ve güvenliği ilişkin görüşlerinin farklı değişkenlere göre incelenmesi, Ergül'ün (2020) Ortaöğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin iş sağlığı ve güvenliği bilgi düzeylerinin değerlendirilmesi gibi çalışmalar örnek olarak gösterilebilir. Yine gerek Türkiye'de gerekse yurt dışında kamu kurum kuruluşlarını veya eğitim kurumlarını iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili çalışmalar bulunsa da okullarda iş sağlığı güvenliği uygulamalarının doküman analizi yöntemiyle araştırılmaya ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nedenle çalışma bu alandaki boşluğu doldurabilecektir. Eğitim kurumlarında örgütsel stres ve stres yönetimi alanında üretilen lisansüstü tezlerin;

1. Araştırma desenlerine göre dağılımı nasıldır?
2. Senelere göre dağılımı nasıldır?

3. Örneklem çeşitlerine göre dağılımı nasıldır?
4. Veri çeşitlerine göre dağılımı nasıldır?
5. Tema dağılımı nasıldır?

1.Yöntem

1.1.Araştırmanın Modeli

Doküman inceleme yöntemi ile gerçekleştirilmiş olan bu çalışmada, araştırılması planlanmış konular ile ilgili bilgi içeren yazılı materyallerin incelenmesi ile gerçekleşmektedir. Doküman incelemesi, tarihçiler, ve antropologlar, dil bilimcilerin kullandığı bir yöntem olmakla beraber, psikologlar ve sosyologlar da doküman incelemesi ciddi derecede kullanılmaktadırlar (Şimşek, 2009).

2.Çalışma Grubu

Bu çalışmanın evrenini YÖK Ulusal Tez Merkezinde eğitim kurumlarında okullarda iş sağlığı ve güvenliği konusunda yer alan lisansüstü tezler oluşturmaktadır. Araştırmada nitel araştırmanın alt türlerinden olan amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kullanılmıştır. Ölçüt örnekleme, örneklemin araştırılan konuyla ilgili olan olaylar veya durumlardan oluşturulmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu çalışmamızda Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) Başkanlığı Yayın ve Dokümantasyon Dairesi Tez Merkezi veri tabanında tarama bölümünde tez adı, dili ve konu ile ilgili arama yapılarak araştırmanın amacına uygun, eğitim-öğretim ile ilgili olan 50 tez incelenmiştir. Erişim izni olmayan lisansüstü tezler araştırma kapsamına alınmamıştır.

2.1. Verilerin Toplanması

Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK) Başkanlığı Yayın ve Dokümantasyon Dairesi Tez Merkezi veri tabanında detaylı arama kısmında konu kısmına “eğitim-öğretim”, tez adı “iş sağlığı ve güvenliği” ve dili “okul” yazılarak incelenecek tezlere ulaşıldı. Elde edilen tezler içerisinden de çalışmanın amaçlarına uygun olarak 50 yüksek lisans tezi belirlenmiştir. Erişimi bulunmayan ve araştırmanın amacına uygun düşmeyen tezler dikkate alınmamıştır. Elde edilen tezler incelenerek kodlanmıştır. Belirlenen amaçlar doğrultusunda veriler ve temalar altında kodlar olacak şekilde sınıflandırılmıştır.

2.2. Verilerin Analizi

Bu çalışmada elde edilen bulgular doküman analizine tabi tutularak analiz edilmiştir. Doküman analizi, araştırılması amaçlanan durumlar hakkında mevcut olan verileri barındıran yazılı materyallerin analizini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Nitel araştırmalarda ulaşılan verilerin analizinde genelde betimsel analiz veya içerik analizi kullanılmaktadır. İçerik analizi, araştırmanın özüne ilişkin temaları, anlamları belirlemek amacıyla verilerin dikkatli, ayrıntılı

ve sistematik bir şekilde araştırılması ve yorumlanmasıdır. İçerik analizindeki temel hedef, elde edilen verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşabilmektir. Betimsel analizde özetlenen veriler, içerik analizinde daha derin bir şekilde yorumlanarak fark edilmeyen kavram ve temalar ortaya çıkarılmış olur. Bunun için elde edilen verilerin önce kavramsallaştırılması, daha sonrada ortaya çıkan kavramlara göre mantıklı bir şekilde düzenlenmesi ve veriyi açıklayan temaların belirlenmesi gerekir. Belirli aşamalar çerçevesinde gerçekleştirilir. Bu aşamalar şu şekildedir (Yıldırım ve Şimşek, 2018):

- Verilerin kodlanması
- Temaların bulunması
- Verilerin kodlara, temalara göre düzenlenmesi ve tanımlanması
- Bulguların yorumlanması

Bu çalışmada betimsel içerik analizi yöntemine başvurulmuştur. Çalışmada elden edilen veriler kategorilere ayrılmıştır. Kategorilere ayrılan veriler, betimsel istatistiklerden yararlanılarak frekans ve yüzde şeklinde yansıtılmıştır. Frekans ve yüzde değerleri araştırma soruları doğrultusunda tablolara ayrılmıştır. Daha sonra bu tablolar titizlikle incelenerek sonuçlar üzerinden yorumlamalar yapılmıştır.

3. Bulgular ve Yorum

Okullarda iş sağlığı ve güvenliği üzerine yapılan lisansüstü çalışmaların ile ilgili 2012-2022 yıllarında araştırmaya dahil edilen çalışmaların alt problemlerine ilişkin bulgular aşağıda yer almaktadır.

Tablo 1. Yıllara Göre Dağılım

<i>Yıllar</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
2012	6	6,0
2013	3	6,0
2016	5	10,0
2017	6	12,0
2018	4	8,0
2019	4	8,0
2020	8	16,0
2021	4	8,0
2022	10	20,0
Toplam	50	100,0

Tablo 1 incelendiğinde okullarda iş sağlığı ve güvenliği üzerine yapılan çalışmaların en fazla 2020 ve 2022 yıllarında (f=10; %20,0), en az ise 2013 (3=; %6) olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Çalışma Grubunda Yer Alan Lisansüstü Tezlerin Tez Türüne Göre Dağılımı

<i>Tez Türü</i>	f	%
Yüksek Lisans	44	88,0
Doktora	6	12,0
Toplam	50	100,0

Tablo 2’de görüldüğü üzere, okullarda iş sağlığı ve güvenliği çalışma grubunda yer alan 50 tez çalışmasının 44’ü (%88.0) yüksek lisans, 6’sı (%12.0) ise doktora tezleri oluşturmaktadır. Çalışmalar içerisinde yüksek lisans çalışmaların daha fazla yer aldığı görülmektedir.

Tablo 3. Veri Türlerine Göre Dağılım

<i>Veri Türleri</i>	f	%
Nicel	36	72,0
Nitel	9	18,0
Karma	5	10,0
Toplam	50	100,0

Tablo 3 tablo da görüldüğü gibi okullarda iş sağlığı ve güvenliği çalışmalarında daha çok nicel yöntem ön planda olduğu görülmektedir. Nicel çalışmalar (f=36; %72,0), nitel çalışmalar (f=9; %18,0), karma çalışmalar (f=5; %10,0) tür.

Tablo 4. Araştırma Desenine Göre Dağılım

<i>Yöntem/ Araştırma Deseni</i>	f	%
Betimsel Araştırma	38	76,0
Durum çalışması	12	24,0
Toplam	50	100

Tablo 4’te görüldüğü gibi okullarda iş sağlığı ve güvenliği çalışmalarında daha çok betimsel araştırma deseni tercih ettikleri görülmüştür (f=38, %76,0).

Tablo 5. Örneklem Türüne Göre Dağılımı

Yöntem/ Araştırma Deseni	F	%
Yönetici	25	50,0
öğretmen	20	40,0
Diğer	5	10,0
Toplam	50	100

Tablo 5 incelendiğinde çalışmaların örneklem türlerine göre, yönetici, öğretmen ve diğer şeklinde kategorilenmiş olduğu görülmekte olup; çalışmalarda ağırlıklı olarak yöneticilerin (f=25; %50,0), katılımcı olarak tercih edildiği tespit edilmektedir.

Tablo 6. Okullarda İş Sağlığı ve Güvenliği İlgili Çalışmalarda Öne Çıkan Tema, Kod ve Frekans Dağılımı

Tema	Alt Temalar	Kodlar	f	%	
Okullarda iş sağlığı ve güvenliği	Önlem Durumları	Okul fiziki şartların yenilenmesi	25	50,0	
		Lavabo ve tuvaletlerin hijyenik olması	5	10,0	
		İlkyardım Çantası ve pano	5	10,0	
		Yangın söndürme tüpleri ve hortumu olması	14	28,0	
		Okul kantini ve yemekhanenin denetimi	16	32,0	
		Öğretmenlere temel iş sağlığı ve güvenliği eğitimleri	27	54,0	
		Velilere temel iş sağlığı ve güvenliği eğitimleri	13	26,0	
		Hizmetlilere temel iş sağlığı ve güvenliği eğitimleri	10	20,0	
		İşbirliği ve İletişim	ISG kurulu oluşturma	15	30,0
		İletişim	Yıllık plan oluşturma	10	20,0

Tablo 6 incelendiğinde ise eğitim kurumlarında iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili çalışmalarda öne çıkan tema, kod ve frekans dağılımında “okul fiziki şartların yenilenmesi” “Öğretmenlere temel iş sağlığı ve güvenliği eğitimleri” ve “İSG kurulu oluşturma” kodları ön plana çıkmıştır. Okullarda iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili çalışmalarda öne çıkan temalar

kodlamalarında sırasıyla şöyledir. Önlem Durumları alt temasında; Okul fiziki şartların yenilenmesi, lavabo ve tuvaletlerin hijyenik olması, ilkyardım çantası ve pano, yangın söndürme tüpleri ve hortumu olması, okul kantini ve yemekhanenin denetimi kodlamalardan, eğitim durumları alt temasında; öğretmenlere temel iş sağlığı ve güvenliği eğitimleri, velilere temel iş sağlığı ve güvenliği eğitimleri, hizmetlilere temel iş sağlığı ve güvenliği eğitimleri kodlamalardan, İşbirliği ve İletişim alt temasında; İSG kurulu oluşturma ve Yıllık plan oluşturma kodlamalardan oluşmaktadır.

Sonuç

Yapılan çalışmada 2012-2022 yılları arasında eğitim kurumlarında iş sağlığı ve güvenliği konusunda yayımlanan lisansüstü tezler araştırılmıştır. Araştırma bulguları tablolar şeklinde aktararak sunulmuştur. Okullarda iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili olarak gerçekleştirilmiş ve çeşitli kongrelerde veya sempozyumlarda sunulmuş bildiriler ile makale düzeydeki çalışmalar bu araştırmanın kapsamı dışında tutulmuştur. İSG araştırmalarının önemi, son yıllarda okullarda yaşanan ve basına da yansıyan iş kazaları sonrasında ülkemizdeki İSG sorunlarının anlaşılabilir çözülmesi, İSG kültürünün geliştirilmesi ve geleceğe yönelik doğru eğitim planlamalarının yapılmasında karşımıza çıkmaktadır (Kalkan ve Deniz, 2015). Avrupa Birliği Komisyonu'nun 2009 yılında yayımladığı raporda da belirtildiği üzere, İSG konusu sadece yüksek lisans ve doktora programlarında değil ön lisans ve lisans programlarına entegre edilerek İSG dersleri tüm eğitim müfredatlarına alınarak gerekli düzenlemeler yapılmalıdır (Reinhold vd., 2014). Türkiye'de İSG alanında yapılan eğitim düzenlemeleri ile İSG kültürünün oluşumu sağlanarak yaşanabilecek olan iş kazası sayısında azaltılmasına katkı sağlanabilir (Ceylan, 2012). Güvenli çalışma ortamları oluşturulurken eğitim temelinde faaliyetlerin yapılması (Yılmaz, 2009) ve yapılan teknik, hukuki ve organizasyonel faaliyetlerin alanında İSG eğitimi almış uzmanlarca uygulamaya konulması gerekmektedir. Söz konusu bulgular çalışmayı elde edilen bulguları destekler niteliktedir. Sonuç olarak bu çalışmada ele alınan okullarda iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili lisansüstü çalışmalarında konu ve yöntem bağlamında benzerliklerin olduğu, söz konusu çalışmaların belirli bir düzlemde ilerlediği, farklılıkları dikkate alan, derinlemesine çalışmaların sınırlı sayıda olduğu tespit edilmiştir. Çalışma bulguları genel olarak değerlendirildiğinde okullarda iş sağlığı ve güvenliği alanında üretilen tezlere ilişkin bir tipoloji ortaya çıkarılabilir. Araştırma kapsamında elde edilen sonuçlardan hareketle şu öneriler ortaya konulmuştur:

- ✚ İş Sağlığı ve Güvenliği alanında yapılan lisansüstü çalışmalarda, sadece yurt içinde değil yurt dışında bu alanla ilgili yapılan çalışmalar da incelenerek, oradaki yaklaşımlar, düşünceler, izlenen yöntemler saptanmalıdır.

- ✚ İSG alanında uzman yetiştirilmesi ve bu alanda ülke ihtiyaçlarının karşılanması açısından, kurumların fiziki anlamda donanımlı olmasına, ayrıca öğretim elemanı ihtiyacının giderilmesine çaba gösterilmelidir.
- ✚ Yıllara göre yapılan değerlendirmede İSG alanındaki tezlerin sayısı her geçen gün katlanarak artmaktadır. Bu artış belirgin bir şekilde yüksek lisans tezlerindedir. İSG alanında doktora programlarının da sayısının artırılması için çalışmalar yapılmalıdır.
- ✚ Araştırmacılar nitel veya karma yöntemler kullanarak problem durumlarına yönelik derinlemesine çıkarımlarda bulunabilirler.

Kaynaklar

- Bülbül, M. (2016). İş Sağlığı ve Güvenliği Mevzuatının Okullar Açısından İncelenmesi. 8. İş Sağlığı ve Güvenliği Konferansı, Haliç Kongre Merkezi, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, İş sağlığı ve Güvenliği Genel Müdürlüğü, Cilt: 1, Yayın No: 61, İstanbul, 170- 179.
- Ceylan, H. (2012). Türkiye'deki iş sağlığı ve güvenliği eğitimi sorunlar ve çözüm önerileri. *Ejovoc (Electronic Journal of Vocational Colleges)*, 2 (2), 94-104.
- Çekinmez, A. (2018). *Öğretmenlerin okul iş sağlığı ve güvenliğine ilişkin görüşlerinin farklı değişkenlere göre incelenmesi* [Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi]. Yök Tez.
- Deliönü, Ö., & Utlü, Z. (2016). Lise ve dengi okullarda iş sağlığı ve güvenliği ile iş sağlığı ve Güvenliği dışındaki tehlikeler. *International Journal of Human Sciences*, 13 (1), 1514-1531.
- Gümüş, B. (2016). *Okullarda İş Sağlığı ve Güvenliği Uygulamaları ve Öğretmenlerin Bu Konudaki Bilgi Düzeylerinin İrdelenmesi* [Yüksek lisans tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi]. Yök Tez.
- İnce, T., Yalçın, S. S., & Yurdakök, K. (2014). Çocukluk çağında ciddi kaza sıklığı ve risk faktörleri. *Cocuk Sagligi ve Hastaliklari Dergisi*, 57(3),173-182.
- Kılıkış, İ., & Demir, S. (2012). İşverenin iş sağlığı ve güvenliği eğitimi verme yükümlülüğü üzerine bir inceleme. *Çalışma ilişkileri dergisi*, 3(1), 23-47.
- Kalkan, M. E. & Deniz, V. (2015). Türkiye’de İSG Yüksek Lisans Eğitiminin Mevcut Durumu. *TTB Mesleki Sağlık ve Güvenlik Dergisi*, 15 (54), 95-100.
- Reinhold, K., Siirak, V. & Tint, P. (2014). The development of higher education in occupational health and safety in Estonia and selected EU countries. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 143, 52-56.
- Telman, N., Önen, L. ve Özgeldi, M. (2015). *Psikolojide İş Sağlığı ve Güvenliği*. Nobel.

- Tomková, V., Depešová, J. & Lukáčová, D. (2015). *Comparison of the results from the analysis of teaching elementary school students in the field of safety and healthcare in Slovak and Czech Republic*. R&E-Source.
- Tülü, M. (2014). *İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetlerinde İSG Profesyonellerinin Algı ve Beklentileri*. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı.
- Türkoğlu, Ç., & Balkan, B. (2020). Öğretmenlerin İş Sağlığı ve Güvenliğine İlişkin Bilgi Düzeylerinin İncelenmesine Yönelik Bir Alan Araştırması. *Kırklareli Üniversitesi Mühendislik ve Fen Bilimleri Dergisi*, 6 (2), 216-237.
- Ulutaşdemir, N., Tuna, H. & Ertürk, İ. (2019). İş sağlığı ve güvenliği alanında Türkiye’de yapılan lisansüstü tez çalışmalarının incelenmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10 (1), 32-41.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayınları.
- Yılmaz, F. (2009). İş Sağlığı ve Güvenliği’nde Okul Eğitiminin Önemi: Modern Örnekler Işığında İş Sağlığı ve Güvenliği Lisans Eğitiminin Ülkemizde Uygulanabilirliği. *İş Hukuku ve İktisat*, 11, 107-139.